

William Heinesen

90 ár

Ein virkin føroyingur fyllir 90 ár nú mánadagin, tann 15. januar. Tað kann hugsast, at hann innast inni fisir eitt sindur, nú hann aftur skal lofta sær upp um eitt runt tal. Fólkhava hug at gerast heldur troyttandi slíkar dagar, hava mangt óneyðugt hóvsták fyri. Hvat skal nú alt hetta rokið til? Hann, sum kann sleppa at sita á einum bonki og lata livið streyma framvið, er glaður. Fær hann leska seg av nøkrum stjörnum, tektum á tí innaru sjónini, stendur væl til.

Skuldi føðingardagsbarnið hugsað soleiðis, eiga vit at virða tað. Kortini sleppa vit ikki undan — sum tað sømir seg, og sum skíkkur er — at nýðja nokur fátæk orð inn á ta kosmisku tognina.

Eitt yvirflóðarhorn av skapan er komið frá hesum manni tey seinastu 60 árin. Yrkingar, skaldsøgur, stuttsøgur, málningar. Í 1972 segði hann fyribils farvæl við yrkingasavnið *Panorama med regnbue*. Men skapanargleðin slepti honum ikki, og eftir tað komu ein skaldsøga, tvey stuttsøgusøvn — umframt eina órgrynni av kynstrugum klippum, sum hava fostað eina nýggja listargrein í Føroyum og eitt heilt ættarlið av listarfólkum. Tí neyv-an er ivi um, at tey mongu klipp eftir yngri føroysk listarfólk, sum nú eru stroydd um allar Føroyar, øll onkursvegna eru ættað frá Williami, so ólík og sermerkt tey annars eru. Her nærkast vit einum høvuðseyðkenni í lyndi Williams, gávumildini. Altíð hevur hann verið góður í ávikum og fúsar at stímbra. Á henda hátt hevur hann ríkað at kalla allar listargreirir í Føroyum.

Skaldskapurin hjá Williami stendur og blakrar millum tveir pólar, millum jørð og himmal, endaligt og endaleyst. Annar polurin er samhugi við med-menniskjum og med-skapningum. Hesin samhugi hevur ongan teoretískan dām og er ikki heftur at nakrari skrá ella yvirlysing. Hann sokir sær tvørturímóti styrki í teimum góðu gerðum, sum hvønn dag verða gjørdar av ónevndum og ókendum menniskjum. Sum skrivað stendur í *Glataðu Spælimonnum*: »Ein gomul skokja, sum hjálpir einum vesælingi upp úr veitini, er meira

verd enn allir tit gudfrøðiligu byttlingar og ræðuskítar tilsamans!«. Hesin samhugi styðjar seg heldur ikki til nakra trúgv á eitt paradís á jørð ella á menniskjans fullkominleika:

Guden Tsjelovek
er mægtig, men ikki al-
mægtig,
god, men ikke algod,
ond, men ikke al-ond.

Hin pólurin í skaldskapi Williams er ein varhugi av menniskjans eyðmjúka leikluti í tí kosmiska spælinum. Hesin varhugi er hjá Williami eyðkendur bæði av litillæti og av trúgv. Mótvegis mongum visindamonnum og mótvegis eitt nú franska livfrøðinginum Monod, sum helt menniskjað vera tilvildariga uppkýknað, sær William menniskjað sum ein eyðmjúkan vefur í onkrum kosmiskum plaggi, sum tað bara onkundið hevur eina hóm-ing av. »Um alheimurin er eitt lás, so er lykilin ikki eitt máliband, men ein metafor«, hevur Norman Mailer sagt. Nógvar av søgunum og yrkingunum hjá Williami eru nettup alheimligar metaforur:

Da venter dig
her ved vejs ende
hvor dine spor fyger til —
da venter dig hinsides
dødelig tid
De yderste Dybders
nådige moderskød.

Fara vit frá mannaættini sum hugtaki og til tað einstaka menniskjað, so er eingin ivi um, at hægri máttir hava havt onkra ætlan, tá teir lagaðu tað soleiðis, at William var borin í heim í Føroyum. Sjálvur haldi eg, hetta hevur okkurt við landalæru at gera. Tað er so myrkt og ótyðligt her norði. Tað hevur givið at bita seinasta árið, nú hin gamli frumóttin hjá føroyingum fyri stormi er kyknaður uppaftur. Tá soleiðis er vordíð er gott at hava dyggan heilivág at taka til. Sterkt brennivín. Væl bótaða supan. Og av og á nokur nýt vísdoms-orð. Skaparin mundi vita, hvat hann gjørdi, tá hann læt eysturlandska vismannin Lin Pe, úr ríkinum Tsungkuo, liva eitt av sinum livum á nøkrum sjótuskaðum klettum norðast undir heimsins væðing.

Hanus Andreussen

Foto: Kalmar og Alan

